

**ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ МОВЛЕННЄВИХ ФОРМУЛ
У МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ВІЛЬНОГО ІНШОМОВНОГО ГОВОРІННЯ**

**ON THE ISSUE OF PRINCIPLES FOR TEACHING FORMULAIC SEQUENCES
AS PART OF INSTRUCTION FOR THE DEVELOPMENT
OF SECOND LANGUAGE ORAL FLUENCY**

Гончаров Г.В.,
orcid.org/0000-0002-2135-4874
кандидат історичних наук,
доцент кафедри іноземних мов

Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Статтю присвячено проблемам методики викладання мови формул спілкування. Проаналізовано роль мовленнєвих формул в оволодінні навичками вільного іншомовного усного мовлення за даними сучасних емпіричних досліджень. З'ясовані переваги опанування мови формул спілкування під час вивчення іноземної мови. Визначено принципи та підходи до викладання формул спілкування в системі навчання швидкості говоріння іноземною мовою. Особливу увагу приділено труднощам викладання й засвоєння формульних одиниць.

Ключові слова: мова формул спілкування, мовленнєві формули, вільне говоріння, іншомовне усне мовлення, швидкість мовлення, навчання говоріння.

Статья посвящена проблемам методики преподавания языка формул общения. Проанализирована роль речевых формул в овладении навыками беглой иноязычной речи по данным современных эмпирических исследований. Выявлены преимущества овладения языком формул общения при изучении иностранного языка. Определены принципы и подходы к преподаванию формул общения в системе обучения беглости говорения на иностранном языке. Особое внимание уделено трудностям преподавания и усвоения формульных единиц.

Ключевые слова: язык формул общения, речевые формулы, беглость говорения, иноязычная устная речь, скорость речи, обучение говорению.

This article is concerned with the problems of formulaic language teaching. The contribution of formulaic sequences to achieving second language oral fluency has been analysed based on recent empirical research. The possible benefits of formulaic language for the second language learner have also been highlighted. The author has defined the principles of, and approaches to, teaching formulaic sequences as part of instruction for the development of second language oral fluency. Particular attention is paid to difficulties associated with teaching and acquiring formulaic language.

Key words: formulaic language, formulaic sequences, oral fluency, second language speaking, speech rate, teaching speaking.

Постановка проблеми. В останнє десятиліття увагу лінгвістів дедалі більше привертають так звані мовленнєві формули (formulaic sequences), або мова формул спілкування (formulaic language). Це пояснюється як поширеністю цього явища у спілкуванні носіїв мови, так і чисельністю функцій, що виконуються мовленнєвими формулами в дискурсі. За різними оцінками загальний обсяг формульних одиниць у природному усному мовленні становить від 30% до 58,6% [1, с. 97], причому більшість цих одиниць мають високу частоту повторення. Саме завдяки загальноприйнятості мовленнєві формули дають змогу досягти швидкого й потрібного ефекту в комунікації, а також забезпечують прискорену обробку інформації, що є найважливішою умовою розвитку в носіїв мови швидкості та вільності мовлення. Витяг готових фраз із пам'яті вимагає набагато менше часу під час говоріння, ніж аналітична обробка інформації. Використання мовленнєвих формул не лише

збільшує швидкість мовлення, а й допомагає слухачам швидше засвоювати та обробляти більший обсяг інформації без необхідності її аналітичного декодування [1, с. 98]. Окрім того, мова формул спілкування є соціально й культурно зв'язаним елементом, який необхідно використовувати, щоб бути прийнятним як «свій» носіями мови, а також ключем до успішного мовного акту, оскільки мовленнєві формули активують соціальні, ситуаційні та культурні підказки [1, с. 98].

Попри значний інтерес до вивчення мови формул спілкування, обсяг досліджень із питань педагогічних підходів і методів навчання мовних формул є відносно невеликим. Ця порівняно нова галузь лінгводидактики лише починає розвиватися.

Постановка завдання. Значна частота використання, широкий діапазон дискурсивних функцій, важлива роль у мовній взаємодії, полегшення обробки мовленнєвої інформації – усі ці безперечні

переваги мовленнєвих формул, властиві спілкуванню носіїв мови, дають підстави розглядати їх як дуже перспективний мовленнєвий матеріал із позиції методики викладання іноземних мов, а саме для навчання вільного іншомовного говоріння. Водночас це ставить перед сучасною лінгводидактикою низку серйозних запитань: якою мірою можна розвинути в учнів компетентність використання формул спілкування? Чи сприятимуть переваги формульної мови, якими користуються носії мови, більш ефективному оволодінню іноземною мовою неносіями або ж, навпаки, це лише ускладнить процес навчання? Ученим ще доведеться з'ясувати відповіді на ці запитання. У статті ми спробуємо проаналізувати роль мовленнєвих формул в оволодінні навичками вільного іншомовного усного мовлення за даними сучасних емпіричних досліджень, а також визначити принципи й підходи до навчання формул спілкування в контексті тренування швидкості говоріння іноземною мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Термін «мовленнєва формула» використовується в нашій роботі у значенні, запропонованому у праці А. Рей, – як «безперервна або переривчаста послідовність слів чи інших елементів значення, яка є або виявляється заздалегідь створеною збірною конструкцією, тобто зберігається та витягується цілком із пам'яті під час використання, а не формується чи аналізується із залученням граматики мови» [2, с. 465].

Сьогодні є поки що досить незначна кількість емпіричних досліджень, присвячених аналізу результатів цілеспрямованого навчання мовленнєвих формул, причому ще менше уваги приділяється вивченню впливу методики викладання формул спілкування на розвиток вільності та швидкості іншомовного усного мовлення. Розглянемо найбільш впливові й авторитетні з них.

У 2006 р. низка вчених спробували оцінити ефективність лексичного підходу до навчання мовленнєвих формул [3]. Лексичний підхід, використаний у цьому дослідженні, включав інтенсивне знайомство студентів з автентичним мовним матеріалом у поєднанні із чіткими вказівками, спрямованими на підвищення обізнаності та виявлення використовуваних фраз. Була залучена контрольна група, і результати випробувань показали, що експериментальна група більш широко використовувала діапазон мовленнєвих формул, що позитивно корелювало з її більш високим рівнем вільного говоріння [3, с. 256]. Водночас на етапі невідготовленого мовлення різниця між

експериментальною та контрольною групами не була статистично значущою. Дослідники дійшли висновку, що для подолання труднощів у використанні формульних одиниць у невідготовленому мовленні варто не обмежуватися аналізом та виявленням мовленнєвих формул, а вживати більш активні методи навчання [3, с. 257].

У 2009 р. були оприлюднені результати емпіричного дослідження Н. де Йонг з описом 50-хвилинного заняття, під час якого учасникам були представлені 10 мовленнєвих формул (усі дискурсивні маркери) за допомогою серії вправ, що активізували увагу до їх значення, форми, функцій та інтонації, а також вимагали їх відтворення протягом нетривалого мовлення. На подальших заняттях учасники брали участь у переказуванні невеличких оповідань. За критерієм швидкості й вільності говоріння результати цього дослідження виявилися змішаними: учасники, які використовували цільові мовленнєві формули, демонстрували більшу тривалість мовлення між паузами, проте самі паузи ставали довшими. На думку Н. де Йонг, через не досить ефективну методику навчання цільові формули не були засвоєні та збережені в пам'яті учасників як готові мовленнєві блоки, а процес їх «витягання» з пам'яті не став автоматичним [4].

На відміну від попередніх дослідників, Т. Ернандес спробував порівняти результативність двох методів навчання – введення та опрацювання формул спілкування – без додаткових пояснень і методичних інструкцій (метод 1) та в супроводі пояснень і методичних вказівок (метод 2). Результати тестування обох груп були позитивними, однак не було жодних доказів суттєвої переваги якогось із цих методів. Водночас цікаво зауважити, що студенти, які навчалися за методом 2, на відміну від учасників методу 1, використовували більш численні та різноманітні дискурсивні маркери під час спілкування для здійснення більш зв'язаного й узгодженого дискурсу в обсязі абзацу [5, с. 176].

Одним із небагатьох емпіричних досліджень, присвячених проблемі оволодіння й засвоєння мовленнєвих формул, є робота Н. Шмідта, виконана у співавторстві з іншими вченими. У ній розглядалися завдання, спрямовані на розвиток навичок виявлення студентами формульних одиниць у навчальних текстах навчального курсу. Водночас такі завдання не мали цілеспрямованого характеру. У певний момент курсу вчителі звертали увагу своїх груп на конкретні формули спілкування, проте не зазначали, що їх засвоєння було однією із цілей навчання [6, с. 62]. За висновком

дослідників, навіть у такому вигляді програма навчання формул спілкування помітно полегшувала засвоєння учасниками цільових формульних одиниць [6, с. 69].

Неможливо оминати увагою роботи канадського дослідника Д. Вуда, визнаного експерта в питаннях мови формул спілкування. З огляду на мету статті на особливу увагу заслуговує його цільове дослідження комплексної програми навчання мовленнєвих формул, націленої на розвиток навичок вільного та швидкого говоріння іноземною мовою. Ця програма включала в себе широкий діапазон вправ, які послідовно виконувалися за такими етапами: 1) введення й засвоєння формульних одиниць; 2) повторення та автоматизація їх використання; 3) відтворення їх у мовленні; 4) вживання цільових формул в усному непідготовленому мовленні. Особливу увагу було приділено інтенсивному цілеспрямованому повторенню формульних конструкцій. Порівнюючи кількісні характеристики усного мовлення до та після проведення курсу навчання, Д. Вуд вказав на помітний приріст рівня вільного володіння іноземною мовою в учасниці його дослідження. Автор пояснив це засвоєнням широкого діапазону готових до використання формул спілкування, які значно зменшили навантаження на короткочасну пам'ять мовця та полегшили процес когнітивної обробки інформації під час говоріння [7, с. 54].

А. Рей і Т. Фіцпатрік проаналізували результати засвоєння та вживання учнями цільових мовленнєвих формул за зразками носіїв мови у штучно створених у класі умовах спілкування [8]. Методика роботи з учнями обмежувалася переважно вправами на інтенсивне багаторазове повторення й запам'ятовування 10–12 формульних одиниць у контексті цілеспрямованої бесіди. Автори розуміли негнучкість деяких мовленнєвих формул за формою й функціями та приділили увагу розвитку спроможності учнів використовувати їх в очікуваному контексті розмови. Будучи реальним, такий контекст створював передумови й потребу в застосуванні цільових фраз. Проведені експерименти показали, що навіть повністю фіксована мова формул спілкування може бути досить ефективним інструментом у розмові. Водночас розглянуті дослідниками штучні умови користування мовою свідчать також про обмежені можливості й недоліки надмірного покладання на задалегідь підготовлені фрази.

Виклад основного матеріалу. Попри розмаїття підходів до навчання мовленнєвих формул із метою розвитку навичок іншомовного гово-

ріння, що свідчить про досить молодий вік цього напрямку лінгводидактики, за результатами розглянутих досліджень можна виділити декілька основоположних принципів методики викладання мови формул спілкування.

Дані емпіричних досліджень загалом підтверджують теоретичні припущення лінгвістів щодо суттєвих переваг оволодіння мовою формул спілкування під час навчання вільного іншомовного говоріння. Цей факт зумовлює актуальність дослідження методики викладання мовленнєвих формул як важливого аспекту програми вивчення іноземних мов.

Згідно з результатами досліджень учених, учні, як правило, стикаються з низкою труднощів в опануванні мовою формул спілкування. Значне місце серед них посідають труднощі розпізнавання, вибору та правильного використання мовленнєвих формул. Формульні структури повсюдно використовуються, проте їм бракує рис, які робили б їх досить помітними для тих, хто вивчає іноземну мову. Це, звичайно, передбачає необхідність педагогічного втручання у процес навчання формульних одиниць, питання лише в тому, яким саме має бути таке втручання. З іншого боку, величезна кількість мовленнєвих формул може приголомшити учня. Ідіоми й колокації можуть бути семантично непрозорими та вирізнятися своєрідним синтаксисом і прагматичними тонкощами. Не дивно, що учні переважно уникають вживання ідіоматичної мови у власному мовленні [9; 10].

Це є однією з причин того, що іншомовні мовленнєві формули досі посідають невизначене й неоднозначне місце в навчальних програмах мовної підготовки. З низки причин навчання та тестування усного мовлення, як правило, не вирізняється таким же рівнем системності, як навчання й перевірка навичок письмового мовлення. Наприклад, для вивчення лексики підручники зазвичай містять списки слів і виразів за певною темою, при цьому значно менше уваги приділяють лексичним одиницям і фразам, характерним для усного мовлення. Властиві розмовній мові більш загальні слова, маркери невпевненості та заповнювачі пауз, сталі вирази й ідіоми тісно пов'язані з контекстом, передбачають належний рівень інтерактивності та, вочевидь, вимагають відповідних вправ, які повинні приділяти належну увагу цим аспектам.

Серед різноманітних чинників, які ускладнюють навчальне мовне середовище вивчення мовленнєвих формул, можна виділити такі основні категорії:

- широкий діапазон і розмаїття вхідного навчального матеріалу;
- характер комунікативних потреб;
- відсутність методики, що мала б чітку лінгводидактичну спрямованість на засвоєння учнями формул спілкування.

На жаль, сьогодні для викладачів іноземних мов не розроблено комплексну й послідовну програму навчання мовленнєвих формул. Хоча мета нашої статті пов'язана з проблемами засвоєння формул спілкування в усному мовленні, варто зауважити, що навіть під час навчання навичок письмового мовлення введення мовленнєвих формул на занятті здійснюється не завжди ефективно. У результаті аналізу низки популярних підручників з англійської мови для академічних потреб із позиції введення й опрацювання різноманітних формул спілкування Д. Вуд дійшов таких висновків: по-перше, мовленнєві формули, виявлені в навчальних текстах, не вирізнялися високою частотою вживання, а по-друге, у підручниках не було жодних вправ, спрямованих на підвищення обізнаності та активізацію формульних одиниць [11].

В умовах фактично повної відсутності спеціальних посібників із навчання мови формул спілкування спеціалісти бачать тимчасовий вихід у застосуванні різноманітних автентичних аудіоматеріалів, які зараз є цілком доступними та містять чимало зразків широковживаних мовленнєвих формул. Звичайно, це передбачає необхідність підготовки допоміжних навчальних матеріалів, що супроводжуватимуть аудіозаписи та використовуватимуться в аудиторній роботі. Така підготовча робота є кропіткою й вимагає багато часу від викладачів, що є головною вадою цього підходу. Сучасні дослідження у сфері корпусної лінгвістики значно полегшують орієнтування серед широкого розмаїття формул спілкування, що дає можливість викладачам підібрати цільові формульні одиниці, які відповідатимуть цілям існуючих навчальних програм та індивідуальним потребам учнів. Водночас розроблення методичних принципів і підходів до навчання мовленнєвих формул залишається складною лінгводидактичною проблемою. Вживання мови формул спілкування у власному мовленні підтримується певним типом психолінгвістичного уявлення. Оволодіння мовленнєвими формулами – це не просто питання вивчення низки фраз, це вимагає підходу, який активізуватиме відповідний процес когнітивної обробки інформації та формуватиме розуміння характерних рис, властивих формулам спілкування.

Розглянуті вище емпіричні дослідження методичних підходів до навчання формульних структур роблять акцент на вдосконаленні процесу введення мовленнєвих формул на заняттях, а також на практиці їх цілеспрямованого багатократного повторення й відтворення шляхом різноманітних тренувальних і розмовних вправ. Оскільки аналіз конкретних завдань виходить за межі нашої статті, зосередимо основну увагу на методичних принципах викладання мови формул спілкування, підкріплених емпіричними даними, зокрема на розвитку у студентів навичок виявлення мовленнєвих формул, аналізі та запам'ятовуванні, багатократному повторенні й цілеспрямованому відпрацюванні.

Розвиток у студентів навичок виявлення мовленнєвих формул – це надзвичайно важливий аспект, що потребує цілеспрямованої уваги. Г. Бішоп виявив докази того, що мовленнєві формули залишаються переважно непомітними для учнів, якщо не звертати увагу на їхнє значення та прагматичні функції за допомогою спеціальних пояснень і цілеспрямованих вправ. Використовуючи концепцію лексеми й лєми В. Левелта, Г. Бішоп бачив корінь проблеми в нездатності учнів зіставляти лексеми, що складаються з декількох слів, з однією лемою (значенням). Недостатня поінформованість про те, що одне значення необхідно пов'язувати з групою слів, перешкоджає розумінню зв'язку між лексемою (формою) і лемою (значенням), що є необхідною умовою для формування лексичної грамотності [12, с. 18]. Г. Бішоп помітив, що студенти легко розпізнають невідоме їм слово, проте не завжди бачать, що їхнє нерозуміння пов'язане з незнанням значення цілої вжитої фрази. Приклади успішного застосування вправ із розвитку навичок виявлення мовленнєвих формул наведені, зокрема, у дослідженнях Ф. Бурса [3] та Д. Вуда [7].

Аналіз мовленнєвих формул необхідно розглядати як ефективний засіб підвищення обізнаності про їх використання, що в окремих випадках може навіть змінити сприйняття студентами природи усного мовлення. Окрім того, такий аналіз сприятиме розвитку більш точного розуміння іншомовних колокацій, їх значення й форми.

Н. Нессельхауф завершує своє дослідження впливу рідної мови на засвоєння колокацій іноземної мови низкою порад із методики їх викладання, зробивши основний акцент саме на аналізі. На її думку, сталі словосполучення варто розглядати та засвоювати у всій повноті (наприклад, не просто *to pass judgement*, а *to pass judgement on*) з конкретним посиланням на приклади в рідній мові та надавати особливу увагу дієсловам у сталих дієслівно-іменникових словосполученнях [10].

Д. Лю переконливо стверджує, що багато сталих словосполучень є не ідіосинкратичними, а скоріше семантично мотивованими, що ілюструється, зокрема, повсякденними дієсловами високочастотного вжитку, які становлять проблему для учнів (наприклад, колокації з дієсловами *make, do, have*) [9]. Під час аналізу часто використовуваних словосполучень іменників із цими дієсловами студенти легко помітять, що дієслово *make* дуже часто використовується для позначення ініціювання, зусиль (*make progress, make a friend*), натомість *do* частіше використовується з рутинними діями й речами, які необхідно робити (*do chores, do your best*). Д. Лю стверджує, що залучення студентів до аналізу даних корпусної лінгвістики поліпшить їх лексичну компетенцію, однак науковець водночас підкреслює, що такий аналіз необхідно доповнювати завданнями з розвитку навичок виявлення сталих виразів та вправами з їх запам'ятовування [9].

Використання різноманітних вправ на **запам'ятовування та цілеспрямоване багаторазове повторення мовленнєвих формул** позитивно зарекомендувало себе в низці проведених досліджень. Т. Фіцпатрік та А. Рей дійшли висновку про безперечний внесок практики запам'ятовування в розвиток здатності сприйняття й повторення на слух, а для низки студентів запам'ятовані цільові автентичні формули спілкування виявилися корисним інструментом комунікації з носіями мови [13]. Д. Вуд продемонстрував та обґрунтував успішне використання таких прийомів повторення, як диктогloss, «шедоуінг» (усне повторення за носієм мови аудіотексту з мінімальним відставанням у долі секунди), метод «4/3/2», які були ефективно інтегровані в комунікативну модель навчання іноземної мови [7].

К. Бардові-Харліг звернула увагу на паузи та просодію як важливі аспекти оцінки якості говоріння учнів [14, с. 784]. Саме якісне та якомога точніше повторення автентичного аудіоматеріалу активізує короточасну фонологічну пам'ять і сприяє відтворенню особливостей вимови, темпу, ритму й інтонації носіїв мови.

Зрештою, викладання формул спілкування у класній аудиторії вимагає налагодження постійного зворотного зв'язку з учнями для оцінки та контролю правильності їх використання в мовленні. На жаль, цей методичний аспект залишається поки що нерозкритим у сучасній лінгводидактиці.

Висновки. Сучасні емпіричні дослідження дають підстави стверджувати, що оволодіння мовленнєвими формулами під час вивчення іноземної мови здатне помітно поліпшити вільність і швидкість іншомовного говоріння насамперед завдяки низці прагматичних, семантичних та дискурсивних функцій формульних одиниць, а головне – завдяки їхній здатності зберігатися в пам'яті та використовуватися як єдине ціле, що суттєво полегшує когнітивне навантаження на мовця. Це зумовлює помітний останнім часом підвищений інтерес до формул спілкування з боку методистів і викладачів іноземних мов.

Водночас виявлений комплекс переваг мовленнєвих формул і непростий характер цього лінгвістичного явища роблять навчання їх складною лінгводидактичною проблемою, що вимагає не менш комплексного й ретельно продуманого підходу до методики викладання. Визначені за результатами дослідження три основні принципи навчання мовленнєвих формул відображають саме такий комплексний методологічний підхід. Відповідно до цих принципів програма викладання мови формул спілкування, на нашу думку, має включати в себе: 1) комплекс методичних вказівок і вправ із розвитку навичок упізнавання та виявлення мовленнєвих формул; 2) завдання з аналізу їх структури, семантики, прагматичних і дискурсивних функцій; 3) серію вправ на запам'ятовування та повторення формул спілкування з кінцевою метою їх використання учнями у власному непередбаченому мовленні.

Перспективи майбутніх досліджень цієї теми пов'язані насамперед із подальшим збором та аналізом емпіричних даних щодо ефективності конкретних методів і методик навчання мовленнєвих формул та їх впливу на формування навичок вільного іншомовного говоріння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Короленко И., Локша О. Речевые формулы как средство преодоления языкового барьера при изучении иностранного языка. *Современные исследования социальных проблем*. 2017. Т. 8. № 6-2. С. 92–101.
2. Wray A. Formulaic sequences in second language teaching: principle and practice. *Applied Linguistics*. 2000. № 21(4). P. 463–489. DOI: 10.1093/applin/21.4.463.
3. Formulaic sequences and perceived oral proficiency: putting a lexical approach to the test / F. Boers, J. Euyckmans, J. Kappel, H. Stengers, M. Demecheleer. *Language Teaching Research*. 2006. № 10(3). P. 245–261. DOI: 10.1191/1362168806lr195oa.
4. Jong N. de, Halderman L., Ross M. The effect of formulaic sequences training on fluency development in an ESL classroom. URL: http://www.learnlab.org/uploads/mypslc/talks/aaal09_v8_de%20jong.ppt.

5. Hernández T. Re-examining the role of explicit instruction and input flood on the acquisition of Spanish discourse markers. *Language Teaching Research*. 2011. № 15(2). P. 159–182. DOI: 10.1177/1362168810388694.
6. Knowledge and acquisition of formulaic sequences: a longitudinal study / N. Schmitt, Z. Dörnyei, S. Adolphs, V. Durow. *Formulaic Sequences: Acquisition, Processing and Use* / N. Schmitt (ed.). Amsterdam : John Benjamins, 2004. P. 55–86.
7. Wood D. Effects of focused instruction of formulaic sequences on fluent expression in second language narratives: a case study. *Canadian Journal of Applied Linguistics*. 2009. № 12(1). P. 39–57. URL: <http://journals.hil.unb.ca/index.php/CJAL/article/view/19898>.
8. Wray A., Fitzpatrick T. Pushing learners to the extreme: the artificial use of prefabricated material in conversation. *Innovation in Language Learning and Teaching*. 2010. № 4(1). P. 37–51. DOI: 10.1080/17501220802596413.
9. Liu D. Going beyond patterns: involving cognitive analysis in the learning of collocations. *Teachers of English to Speakers of Other Languages*. 2010. № 44(1). P. 4–30.
10. Nesselhauf N. The use of collocations by advanced learners of English and some implications for teaching. *Applied Linguistics*. 2003. № 24(2). P. 223–242. DOI: 10.1093/applin/24.2.223.
11. Perspectives on formulaic language: acquisition and communication / ed. by D. Wood. London : Continuum, 2010. 297 p.
12. Bishop H. Noticing formulaic sequences: a problem of measuring the subjective. *LSO Working Papers in Linguistics*. 2004. № 4. P. 15–19. URL: <https://langsci.wiscweb.wisc.edu/wp-content/uploads/sites/1012/2019/01/LSOWP4.1-04-Bishop.pdf>.
13. Fitzpatrick T., Wray A. Breaking up is not so hard to do: individual differences in L2 memorization. *The Canadian Modern Language Review*. 2006. № 63(1). P. 35–56.
14. Bardovi-Harlig K. Conventional expressions as a pragmalinguistic resource: recognition and production of conventional expressions in L2 pragmatics. *Language Learning*. 2009. № 59(4). P. 755–795. DOI: 10.1111/j.1467-9922.2009.00525.x.

УДК 811.111:81'373.23'38

КОНОТАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АНГЛОМОВНИХ ВТОРИННИХ ВЛАСНИХ НАЗВ: ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

КОННОТАТИВНИЙ ПОТЕНЦИАЛ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ВТОРИЧНЫХ ИМЕН СОБСТВЕННЫХ: ЛИНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Дунаєвська О.В.,

orcid.org/0000-0002-0915-428X

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов

юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Чаюк Т.А.,

orcid.org/0000-0001-5318-688X

кандидат філологічних наук,

викладач кафедри іноземних мов

юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У статті висвітлено роль ономастичних одиниць як культурно специфічного коду в означуванні світу. Мета дослідження полягає у вивченні англомовних вторинних власних назв із позицій лінгвокультурології. Продемонстровано роль вторинних власних назв як маркерів історико-культурного і соціального змісту, що відбивається у широкій сфері їхнього функціонування в газетно-журнальному тексті. Зроблено висновок про те, що вторинні власні назви містять в собі систему оцінок і асоціацій і є ефективним засобом вивчення мовної свідомості представників лінгвокультурної спільноти.

Ключові слова: власні назви, вторинна номінація, конотація, лінгвокультурологія.

В статье освещается роль ономастических единиц как культурно специфического кода в означивании мира. Цель исследования заключается в изучении англоязычных вторичных имен собственных с позиций лингвокультурологии. Продемонстрировано, что роль вторичных имен собственных как маркеров историко-культурного